

M U N I
P E D

Základní slovotvorné pojmosloví

Zásady slovotvorného rozboru

Autor prezentace: Ondřej Klein

Přípona	Prefix
Předpona	Sufix
Slovotvorný prostředek	Formant
Základové slovo	Slova se společným kořenem, mezi nimiž zároveň existuje určitý významový vztah.
Kořen	Část slova, jejímiž obměnami vznikají různé tvary ohebných slov. Jde především o tvarotvorný prostředek.
Slovotvorný prostředek	Část slova za kořenem obsahující příponu, často i více přípon.
Koncovka	Část slova před kořenem obsahující předponu, někdy i více předpon.
Příbuzná slova	Různé změny, ke kterým někdy dochází v průběhu procesu tvoření ve slovotvorném základu.
Slovotvorný základ	Část společná pro všechna příbuzná slova. Společný pro větší počet slov.
Hlásková změna	Část tvořící nové slovo: konkrétní předpona, přípona nebo koncovka, spojovací vokál nebo jejich kombinace.
Předponová část	Slovo, z něhož bylo nové slovo přímo utvořeno. Slovo, které se stalo motivem, zdrojem nového pojmenování.
Příponová část	Část společná slovu základovému a slovu nově utvořenému. Společný pouze pro dvě slova – základové a nově utvořené!

Základní slovotvorné pojmosloví

- základové slovo
- odvozené slovo
- slovotvorný základ
- slovotvorný prostředek

Základní slootovorné pojmosloví

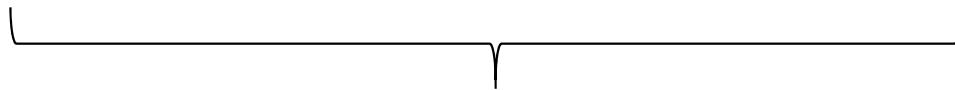
- předpona
- kořen
- přípona
- koncovka

Zásady slovotvorného rozboru

- Rozdíl rozboru stavby slova z hlediska slovotvorného (slovotvorný rozbor) a rozboru stavby slovního tvaru (rozbor morfémový)
- Morfematický rozbor má tolik členů, kolik je v rozebíraném slově morfémů.
- Účelem rozboru stavby slovního tvaru je zjištění lexikálních i mluvnických prvků slova, tvaroslovné (tvarotvorné) charakteristiky.

želez- n - - ič - - ář - - k - - a

morfém: kořenový sltv. sltv. sltv. sltv. gramatický (koncový)

kmen

koncovka

Zásady slovotvorného rozboru

- Vychází se ze vztahu fundace (hledá se slovo základové ke slovu rozebíranému).
- Slovotvorný rozbor je vždy dvoučlenný (SZ a SF).
- Účelem slovotvorného rozboru je určit slovo, z kterého byl analyzovaný lexém vytvořen, zjistit slovotvornou strukturu motivovaného slova a zařadit je do slovotvorné třídy a typu.

Brankář je člověk, který chrání fotbalovou branku.

brankář	1	-ář
branka(a)	1	-

hoš	ík	1	-ík
hoch	(∅)	1	ch→š

Zobecnění: Lidé, kteří něco dělají,
většinou přímo názvy povolání.

Další stejně tvořená slova:
truhlář, sklenář, hodinář...

Vymyslete vlastní větu a proved'te slovotvorný rozbor

1. Napište větu, ze které bude patrné, proč byla daná skutečnost (člověk, věc, místo...) pojmenována právě tímto způsobem
2. Podtrhněte **základové slovo**.
3. Vypište pod sebe **obě slova** – slovo nově utvořené a pod něj slovo základové.
4. Číslicemi označte **slovní druhy**.
5. Odtrhněte **koncovku** základového slova.
6. Porovnejte obě slova a dejte do rámečku **slovotvorný základ** – jejich společnou část.
7. Vypište konkrétní **slovotvorný prostředek**.
8. Porovnejte obě podoby slovotvorného základu a zapište případné **hláskové změny**.
9. Vraťte se k úvodní větě a k danému slovotvornému prostředku a snažte se objevit další **stejně tvořená slova**.
10. Pokuste se zobecnit a vysvětlit tento **způsob tvoření**.

Děkujeme za pozornost!

**MUNI
PED**